

יום מודעות צמי"ד תשפ"א

בסיון: סניף שהוא משפחה

לימוד חב"בנים

אימוץ אחים אכזריים מאדלג אצרכים מיוחדים (צמי"ד)

אימוץ שכאן חסד!

זהו דף לימוד לחבריה ב' לכבוד יום מודעות לצרכים מיוחדים. הלימוד מבוסס ע"פ שיעורים של הרב גדי שלווין והרב ליאור אנגלמן.

רציונל: הרציונל של לימוד ופעילות זו הוא להעמיק את התפיסה שלנו כלפי חסד ולהבין מושג זה באופן אמיתי. לנסות לצאת מהתפיסה הרווחת כי החסד שאנו עושים לעני הוא בשבילו ולמענו ולמען תחושת הסיפוק העצמי שלנו.

העניות היא מציאות של חוסר בעולם- העני מייצג דמות שתלויה על הציבור ונזקקת לו. ניתן להמשיל זאת לאנשים עם צרכים מיוחדים- שיש אנשים שתופסים אותם כנזקקים וכנטל על החברה. הרב קוק מדבר על העוני כמציאות של חוסר בעולם שמובנית מלכתחילה בעולם על מנת לפתח את שאר החברה ולהוציא ממנה את המידות הטובות שבה. כך העולם מתוכנן, וכך בעצם כל פעולות הצדקה והחסד מגיעות לעני מצד הדין ולא מתוך חסד וחנינה כפי שאנו רגילים לחשוב. נעמיק על כך במהלך היחידה. ניתן להסתכל על כך גם בצורה של משפחה- הנושא של יום הצמי"ד השנה. לכל אח יש מקום טבעי וברור במשפחה, הוא תורם ונתרם מהמשפחה, והביחד של המשפחה נותן הרבה כח לכולם.

שלבי הלימוד:

- הכנה:** דיון מקדים על מהו חסד ומהו עוני.
- חלק 1:** שלוש רמות של חסד- רמה רגשית, שכלית, ומדרגה שלישית וגבוהה- מדרגה אמונית
- חלק 2:** עיון בפסקה של עין איה על משנה במסכת פאה, המסבירה את מהות מציאות העוני בעולם
- חלק 3:** סיפור העשרה על החפץ חיים.
- חלק 4:** חיבור אלינו

הכנה:

המטרה של שאלות אילו לראות היכן נמצא קהל היעד שלנו, ולעזור אותם למחשבה ראשונית על חסד ועוני. נפתח בדיון קצר:

- מה זה חסד?
- כלפי מי מופנה החסד- מי מוגדר עני? (אדם שיש לו חיסרון כלשהו שהוא נזקק לבריות, יש רמות שונות- הקבלה לצמי"ד)
- כיצד מרגישים גומל החסד והמקבל? (לעיתים כנותנים אנחנו עלולים להגיע גאוה עקב הנתנה והחסד שלנו, כמה אנחנו טובים שאנחנו נותנים, אך האם זו הרגשה אמיתית ונכונה?? עלינו להרגיש כפי שהרב קוק מסביר בהמשך כנותנים לשני את חלקו שמגיע לו, לעני)

נסכם בקצרה את מה שנאמר בדיון. כנראה שיאמרו שחסד זה נתינה, להסתכל על האחר ולצאת מעצמך, וכי מציאות של עוני מתייחסת לאדם שחסר לו משהו גשמי/רוחני ונזקק לאחרים או אדם שאינו שמח בחלקו. נוסף כאן את ההקבלה שבין אדם עני לאדם עם צרכים מיוחדים- שניהם זקוקים לחברה ונשענים עליה. לגבי הרגשת הנתינה- ייתכן כי יצינו שירגישו סיפוק/ גאווה, ושהמקבל עלול להרגיש אי נעימות וחסר רצון לקבל.

חלק 1 - שלוש מדרגות של חסד:

הרב קוק חושף אותנו לעולם עם יחס מאוזן ובריא לכל אחד בחברה. נציין לחב"ב כי ישנן 3 מדרגות בחסד שהולכות ועולות באופן הדרגתי. בשביל פיתוח המחשבה שלהם, לפני שנאמר להם מה הם 3 מדרגות החסד ננסה לגרום להם לחשוב על כך לבד באמצעות סיטואציות המדגימות את הרמות של חסד ונבקש מהם לנסות לזהות- מהו מקור החסד בסיטואציה שלפניהם. נחלק סיטואציה אחת לכל קבוצה, או את כל הסיטואציות לכל הקבוצות (הסיטואציות מופיעו בהמשך). לאחר מכן נדון יחד בתשובותיהם לגבי הסיטואציות השונות ונסכם בהסבר של הרב קוק על 3 המדרגות בחסד:

מדרגה רגשית- הזדהות רגשית עם האחר ומתוך כך לעשות עימו חסד. חסד מתוך רגש של חמלה ורחמים. הרבה אנשים נמצאים במדרגה זו.

מדרגה שכלית- הכרה שכלית שצריכה להיות חמלה בעולם כלפי החלשים, ומתוך כך נגזרות פעולות החסד. הסתכלות בדיעבד על מציאות העוני בשתי המדרגות הראשונות, קיים עוני בעולם, בוא ונראה איך אנחנו מתמודדים איתו.

מדרגה אמונית- במדרגה זו, מתחדדת ההבנה כי מציאות החוסר בעולם מובנת בעולם מלכתחילה, ויש לה מטרה מדויקת. נדרשת אמונה בה' שמוביל את העולם דרך מציאות כזאת גם אם אינינו מבינים אותה. על מדרגה זו נרחיב עוד מעט.

סיכומים:

מדרגה רגשית- אדם אחד הלך ברחוב וראה ילד קטן מקבץ נדבות יושב על המדרכה מולו, הילד הזה נכנס לליבו של האדם. הוא הזכיר לו את הבן הקטן שלו, הוא חשב על זה שאין לילד זה מה לאכול, הלך לחנות פלאפל הקרובה וקנה לילד מנה מפנקת עם ציפס ושתייה. הילד קיבל ממנו את המנה בשמחה ואפילו אמר לו תודה רפה, וברח מהמקום. האדם נותר לעמוד במקומו עוד מספר שניות עד שהצליח להשתחרר ממראה הילד הקטן הרעב.

מדרגה שכלית- יוני חזר מהעבודה. בעבודה חבר סיפר לו על מעשה חסד שביצע, ויוני הרהר בכך בדרך חזרה הביתה. הוא חשב על חשיבותו של החסד בעולם, אלמלא מעשי החסד של החברה, אנשים נזקקים היו נותרים חסרי כל. בדרכו, הוא קיבל הודעה עם בקשה לעזרה כספית למשפחה במצוקה. עקב מחשבותיו על חשיבות החסד, החליט לחרוג ממנהגו לדלג על הודעות שכאלו, ותרם למשפחה זו.

מדרגה אמונית- לרינה יש שכנה בבניין שהיא אלמנה עם שלושה ילדים קטנים. רינה עוזרת לשכנתה בבישולים לשמירה על הילדים באופן קבוע פעמיים בשבוע. רינה נהנת מהביקורים אצל שכנתה האלמנה. לאחר כמה זמן, השכנה האלמנה מצאה עבודה מבוססת, ורצתה להחזיר לרינה כגמולה על עזרתה הרבה, אך רינה לא הסכימה בשום פנים אופן לקבל משכנתה כסף, וטענה כי עזרתה נתנה לה עצמה לא פחות משנה נתן לשכנתה.

חלק 2: הלוקה בפסקה מלין איפה אפנה המדרגה האמורה

נספח בסוף הקובץ- דף מקורות ללימוד.

במסכת פאה, פרק ה' משנה ו':

"... מי שאינו מניח את העניים ללקט, או שהוא מניח את אחד ואחד לא, או שהוא מסייע את

אחד מהן, הרי זה גוזל את העניים. על זה נאמר (משלי כב): אל תסג גבול עולים."

ביאור: מצוות פאה מורה לבעל השדה להשאיר פאה (חלק) בקצה שדהו אותה הוא אינו קוצר ומשאיר לעניים ללקט משם. במשנה זו מתייחסים לכך שאם בעל השדה אינו משאיר את הפאה, וקוצר אותה לעצמו, או שהוא מחליט לאלו עניים לתת רשות ללקט בשדהו, או שהוא עוזר לאחד מהם- הוא נקרא כגוזל, שגוזל את חלקם של העניים.

שאלה: מדוע הוא נקרא גוזל?? (הרי השדה שלו...) נעמיק בעין איה על משנה זו על מנת להבין את התשובה.

עין איה ברכות ב', עמ' 308 פסקה ב'.

הגרה צאגה דאקא ארצא אפני הלניי אג פפא, אפ ילקטא כאדם פארקט מאך לדפא. אפולג לפנינה ארניי אינפ בגר יגלן נדיבאג אפכאמג רחמי מרד פנאג, כיא פאא חק ומשפט חיובי, ופא שקצבה אפא גרפ פאא מאט חארק. הליון רצפון כפא פאא ארצא מלכ בניא אג פטלג ארלפ לפנינג פיא רק רל בלוא, ושאינו אלא חסרון מוחלט שאין לו אוב, באשר אין הלניי פוליים מאמה אראב פחברפ אפא רק פנימ ממנה, אפאפן כפא אין אפא שאמ משפט חיובי כיא נדיבאג יגרה. ומפא הליון יוכל גייכ אראג משפט מלקא שן פגלדאג אפריג אלא דרך ד', שפא דרך משפט ארדקפ, אכאל גייכ נאמרי "אולג ארל חרף לשהו". כי פפאכר שיש בפריאפ חסרון מוחלט, ככר פאא רחוק מפלג דרכי פלמ יגברך פליונים איך לפלוא גמים פאא, ואין אר רלפ בלוא שפאכנה כיא שפא ממנה גכאג אפא, אפולג הלנה אינו מולקף כיא גייכ פלשקפ קרפ פריג אפא אכאל פפא אפאציאג פכא מצטרף אפא.

הסבר-

ניתן לשאול את הקהל מה הם הבינו מתוך הפסקה עד עכשיו, ולחזור ולסכם בקצרה: הנתינה של חלק הפאה לעני אינה מתוך הרגשת חמלה ורחמים של הנותן (המדרגה הרגשית) אלא היא חוק ומשפט. הפאה מגיעה לעניים מצד הדין ולא מצד רחמי הנותן. בני אדם עלולים לטעות ולחשוב שהעני הוא רק נטל על הציבור ורק נזקק לו, ושאינו פועל כלל לטובת החברה. אך תפיסה זו משקפת חוסר הבנה של הנהגת ה' את העולם, שכן לא ייתכן שה' ברא בעולמו מציאות של חסרון מוחלט כמו עוני ללא שום מטרה. אך למציאות העוני יש מטרה שלשמה ה' ברא אותה בעולם. נשאל שאלה נוספת לדין שמובילה להמשך הפסקה: האם יש טוב במציאות העוני והחוסר בעולם? מהי לדעתכן? איזה מידות זה מפתח בנו?

וכן הוא במדגל פלנינג' ודאי כמה מדגל טאבל נמשלב ממנו, פטבר המדגל האנולטיגר וריכוך קולשי פול, ולצד נטייג הפגנדבול הפלגפול בצלדו של חבילו, ופפולצאפ אן פפולץ אפבר פטוב ופחסד, לפם גכולג יקולג, למכילולג אג פנפול האנולטיג איליו יקר מאד, בפולגן מצורפול אן פטר פולכ ופפולפ פאמגיל ופם באים אצלג בפולם רק פיי מצילול פלנינג' וכאלפ טובול רבול בול ידולול לול, פד לפלנינג' בפלנינג' פם פיי נולטיס חול בפולדופ האנולטיג פכאליל, אפבול אגכילול פמאלולר כמו כל פולדודים כולם.

פיי ציריך פייפיל אמגמל צורפ של מלפול, כנולל אג לול מדין ולל צורפ של חסד ומנינג'. ופמולפ פולג רולו פול פול פולכח מצילול פלנינג' ולכולל פולקין פכאליל, פול מצד פולג מלמיד, נולל פולפ. לבול פולם, דבר נולל בולך זמן פולל האנולטיג אילל לול ופיי או מטרפ מפכונפ של פפולפ פלנינג'. פיי פמולפ אג פפולפ, לולינו מניח אג פלנינג' אולקל אולייפ לולג ופם מלול, מיי כבר פול מולקול אג פיסוד לפצירך אפכיר לולינו מחוננינג' כיל פם פיי זכים במלפול מלפול. פיי לל אכלפ"פ פמלפול, אפולו אפול מניח אג אכלד וכלד לל, או אפיינל אכלד מפם, לכיי פיי או מול בפלנינג' פדול פולפ פולפ פולנינג' רול חנינג'.

פולכ: אול פולרל פולקור פול לול במולל ד' חסדול, ומדג פלנינג' ופלנינג' יל לל גכיל במצילול לדולקל פלנינג' מלוליימ אולג, ופול ניכר פולג בפולפ המדגל ולולרר פולפ פמלליים כדי לוללל אולו בפם מדינג' של לילינג', פיי כל או אול לבול פולם

חסבר ופולכום:

הרל קוק מציין כי העניינג' תורמים לעולם את התפולחול המידול הולבול של החברל: ריכול הלב, רלייל הזולל, רגישול לסכילב ופולצול של הולב ופולל חסד שכלולכינו. ללל מציול העוני מידול אילו לל היו מלפולחול בעולם, ולי החברל שלול היילר נרליל? לכן, הפול- מלנל העניינג', מגיעל להם מצד הדין ולל כמלנל או חסד. ובעל השדל אינו יכול לגעל בפול ולפולל בה כרצונול, כיוון שהיל שייכל לעניינג' מצד הדין.

חסבר המושג גומל חסדים:

שולל:

- מהי מלמעול המילה לגמול?
גומל- להחזיר על משהו שניול, גמול- תלול שכל.
- אז מהי מלמעול הביטוי "גמילול חסדים"? מדוע נקול הביטוי: החזרל של חסד? למי אנחנו מחזירים את החסד?

בלמשך למה שרלינו בפסקה, מלכבר לנו שהחסד הול בעצל גמול, אנחנו מחזירים גמול לעני על הלפול שול מלל בעולם ועל המידול שול מלפול בנו. נלינל הצדקה היל למעשל תלול חול של החברל לעניינג', שיש להם תפולד קשה בעולם. חיים במציול העני אינו פשוול וכרול בקשיים רבים, וצריך לשלם להם "שכל תפולד", שול- נלינל הצדקה ומעלי חסד. אותו הדבר לגלי כל מציול שנרלל לנו מציול חסרל. עמלל נפול כולל מעלימה את אי הולחול של המקכל, הרי הול זכיל לחסד מדין ולל מרחמים. צדקה- מלשון צדק ומלפול. וזול למעשל המדרגל השלישיל בחסד- המדרגל האמוניל.

↪ חשוב לציין כי זוהי מדרגה גבוהה, ויש שלבים במדרגות החסד כפי שראינו בהתחלה, אך זוהי גישה מאוזנת ובריאה כלפי אנשים בעלי מוגבלויות בחברה - שאינם כטורח, אלא זכות לחברה שהם חלק ממנה, ועלינו להודות להם על ההזדמנות שהם נותנים לנו לפתח את החברה ומידותיה!

חלק 3: סיפור אפלשרה:

סיפור על החפץ חיים, המדגיש את חשיבותה של מצוות החסד, גם באופן כזה שתורם לבעל החסד עצמו! אדם אחד, מתו לו כל בניו. הוא הלך לחפץ חיים כדי שיתן לו עצה לילדים. החפץ חיים אמר לו שיקים גמ"ח בעירו, ואולי ה' ישמע את תפילתו. האדם שמע בקול החפץ חיים, ופתח בעירו גמ"ח קבוע של הלואאות, עם פנקס של תקנות. פעם בשלוש שנים התאספו כל אנשי העיר לסעודה שהוא ארגן כדי לחזק מצווה זו. לאחר 3 שנים נולד לאותו האדם בן, ומשמים הראו לו אות שזה בזכות מצוות הגמ"ח, כי הסעודה המתוכננת יצאה ביום ברית המילה של הבן החדש. האדם המשיך לנהל גמ"ח זה, ונולדו לו עוד בנים. לאחר כמה שנים, שכח את טובת ה', וביקש מהחפץ חיים שימנה נאמן אחר שיעסוק בניהול הגמ"ח, שכן הגמ"ח גדל וצרכיו מרובים. החפץ חיים סירב ואמר שלא יהיה מי שינהל את גמ"ח ההלוואות טוב כמוהו. האדם המשיך כמה שנים לבקש זאת מהחפץ חיים, והפציר בו שימצא לו מחליף. החפץ חיים הסכים בעל כורחו ונבחר מנהל אחר לגמ"ח. אדם זה הגיע למחרת לחפץ חיים בבכי ובשבר שבן אחד שלו נחנק למוות. הוא תלה זאת בעזיבתו את ניהול הגמ"ח וחזר לניהול שלו כבר למחרת. סיפור זה מדגיש כי בניו נולדו לו בזכות הגמ"ח, בזכות מעשה החסד, וכי יותר משהוא תרם לגמ"ח, הגמ"ח שמר עליו ועל בניו. אותו החכם היה החפץ חיים.

חלק 4: דיון וסיח - בחזרה אלינו...

ה' ברא את העולם בצורה כזו שבו כל הוויה תורמת לעולם, ונתרמת ממנו. גם ההוויה שהיינו חושבים שהיא אינה תורמת כלום לעולם, כמו העני, או צמי"ד, שמסמלים נזקקות וחוסר - גם להם ובעיקר להם תרומה גדולה לעולם. אפשר להסתכל על זה בצורה של עקומת התפלגות של פעמון יש את 2 הקצוות, ויש את המרכז שמסמל את ה"נורמה". יש עקומות לכל מיני רבדים בחיים - שכל, רגש, אמונה, רצון, אהבה, ספורטאיות וכו' וכו', כל אחד מאיתנו נמצא בכל עקומה במקום אחר, פעם באמצע, פעם במצטיינים ופעם בחלשים.

כעת נפתח בסבב בין המשתתפים:

לכל אחד מאיתנו, יש דברים בהם הוא נתרם מהעולם, ודברים אותם הוא תורם לעולם. נזמין את החבורה להעמיק יחד במחשבה בנושא, ונשאל: (סבב תשובות של כל אחד)

1. מה אני תורם לעולם ובמה אני נתרם ממנו?
2. מה החבר שמימיני/שמאלי/ שיצא בהגרלה תורם לעולם ונתרם ממנו?
שלב זה יכול להיות גם כן בסבב פתוח, או רק במחשבה, תלוי בדינמיקה של הקבוצה ורמת הפתיחות וההקשבה שלהם. שחס וחלילה לא ייוצר מצב בו נפגע מישוה מהמשתתפים.
המטרה של שאלה זו היא לפתח את המחשבה על האחר.

לסיכום - כל אחד עני במשהו, ותרם מהעולם, וגם תורם. אנשים עם צרכים מיוחדים נדמים לנו כנתרמים בלבד, אך בלימוד זה ראינו כי הם גם תורמים לא פחות מאשר נתרמים.

ציינו

מסכת פאה, פרק ה' משנה ו':

"... מי שאינו מניח את העניים ללקט, או שהוא מניח את אחד ואחד לא, או שהוא מסייע את אחד מהן, הרי זה גוזל את העניים. על זה נאמר (משלי כב): אל תסג גבול עולים."

עין איה-

הגדה צלמה דוקא אלתוב לפני העניים אג הפאה, אפ יוקטא באדם פמאקט מגך שדפו. אפואג שפגנופ אלתיים אינופ בגר יגרון נדיבוג אפכמרג רחמים מצד פנאג, כיא פא חק אמלפט חיובי, ופה שקצבה אפ גרה פא אמל חוקם. הרקיון הצפון כפה פא אפציא מ"ב בני"א אג פטלוג אחלם שפצניא פיא רק רך בלום, ושאינו אלא חסרון מוחלט שאין למו טוב, באשר אין העניים פולחיים מאומה אפא פחברה אפ רק פניים ממנה, אפאפן כפה אין אפם שום מלפט חיובי כיא נדיבוג יגרה. אמפה הרקיון יוכי ג"כ אצאג מלפט מתוקן של הפגלדג אפריג אכ"ל דרך ד', שפא דרך מלפט אצדקה, אכ"ל ג"כ נאמרי י"אולג ארל חרף ללשה"י. כי פפאכר שיש בבדיאפ חסרון מוחלט, ככר פא רחוק מפלגה דרכי פלם יגברך פולחיונים איך שפולח גמים פא, אין אך רעה בלום שפאכנה כיא שיצא ממנה גכ"א טובה, אצור רעה אינו מולקף כיא ג"פ ששקפה קצרה פרטי, אפא בכ"ל פזמן אפמציאל הכ מצטרף אפא.

וכן פא במדג העניא, אדאי כמפ מדג טובג נמשכג ממנה, פטכפ פמדג פאנוליש אריכך קושי פ"ב, אלתם נטייג פפגדבול אפלטפוג בצלדו של חיבור, אפאצאפ אן פפולח אפכפ פאב אפחסד, שפג גכונג יקרגל שמכגידג אג פנפול פאנוליש אלתיו יקר מאד, פפויגן מצורפוג אן פטר פלכ אפפלג פאמגיג אפם באים אצאג בפולחם רק גיי מציאול העניא, אכ"ל טובג רבול ב"ג ידולג אנו, קד שפעניים העניא פם ג"כ נוליים חוק בעבדוה פאנוליש הכ"ל, אפביאל אכ"ל פאמאלרג כמ כ"ל פולכדיים כ"ל. ג"כ צריך שיפיי אמגלם צורה של מלפט, כנול אג ש"ל מדין ולא צורה של חסד ומנונה. אפאפג פיאג רור פא ח"ל הכנה מציאול העני אפכ"ל פגיקון הכ"ל, פא מצד פיאגל מגמיד, נפלג רכפ. לב"ל ח"ל, דבר נפלג באורכ זמן פטבג פאנוליש א"א שלא יפיי אן מרה מככנה של הפלחה העניא. ג"כ פמראה אג הפיפר, שאינו מניח אג העניא ארקוס אעי"פ שלגן אפם מלול, מ"מ ככר פא מקרקל אג פיסוד שצריך אפכיר שאינם מחוננים כיא פם ג"כ זכ"כ במלפטם מלפם. ג"כ לא אפכ"פ פמלפט, אפ"ל אפ"ל מניח אג אכד אכד לא, אן אפייג אכד מפה, שכ"כ פ"י אן מקום בערך פדעה שפ"י פנגנופ אלתיים רק חניניג אפ"ל פשרלג פקיד פא שאין במעלל ד" חסרון, ומדג העניא אפולחני יש אפ גכ"ל במציאול שדוקא העניא מלחיים אג, אפא ניכר פיאג פפכפ פמדג שגורג פכפ פמלטים כדי שנוצ"ל אנו פפם מדינה של ג"פנים, ג"כ אן אפג לב"ל ח"ל